

Homilie Herdenking 2018

E.P. Jeroom Heyndrickx, scheutist

Anton Van Wilderode,
onze inspirerende Vlaamse leraar, profeet over het oude Hellas voor vandaag
maar vooral ook priester-dichter en verkondiger van de boodschap

In het schooljaar 1948-49 was Anton Van Wilderode onze leraar van poësis. In het huidige onderwijs systeem is dat het vijfde jaar Latijns-Grieks. Wij waren jonge knapen, 16-17 jaar oud in het college van de Sint-Niklaas, het center van het Zoete Waasland, waar toen nog priesters latijn en het lezen van de klassieken doceerden aan knapen uit de stille Wase dorpen. We waren fier Van Wilderode te hebben als onze leraar. Het was pas zijn derde jaar op het college van Sint-Niklaas maar toen al had hij een reputatie als 'de' Vlaamse dichter met zijn bundel "Als Moerbeï toppen ruisen". Misschien zou hij een nieuwe Gezelle worden....en dat werd hij ook...

Hij was klein van gestalte, sprak met zachte stem. Maar wij keken naar hem op. We voelden aan dat hij een man was met een boodschap over waarden die hij uitzong en neerschreef in woorden vol liefde en schoonheid. Dank Zij hem werd dat jaar "poësis" voor ons het jaar bij uitstek waar we tijdens de zes jaar humaniora nog het meest de diepte en de schoonheid van die waarden leerden inzien. Zij inspireerden ons. Het werden voor ons de waarden die ons voor de volgende zeventig, tachtig jaar van ons leven zouden bezielen en voeden. We leerden onze Vlaamse eigenheid kennen, het kostbare erfgoed van het Griekse Hellas en het oude Rome waarderen. Onze Christene identiteit vond binnen dat geheel haar eigen plaats.

Van Wilderode maakte ons eerst en vooral bewust van onze Vlaamse wortels. Ook al was ik daarna meer dan zestig jaar bezig met China één van de rijkste culturen van de wereld waarmee ik me honderd percent identificeer, die Vlaamse wortels bleven me voeden en mijn diepste identiteit bepalen. Meer nog, hoe diep iemands Vlaamse identiteit in hem is doorgedrongen des te meer wordt hij instaat andere culturen te waarderen en er zich mee te verrijken. Het idee om als Scheutist-missionaris naar China te gaan leefde al in mij toen ik in poësis bij Anton op de bank zat. Pas twintig jaar later, op rijpere leeftijd in China, zou ik er me ten volle rekenschap van geven hoe rijk die brede culturele basis was die we daar ontvingen -- Vlaams, klassiek Europees, Christelijk -- en hoezeer die basis me had voorbereid om ten volle te kunnen binnen treden in een nog oudere cultuur.

Jaren lang was Anton Van Wilderode de tolk van Vlamingen op de IJzerbedevaarten. Zijn zachte stem transformeerde zich daar voor duizenden bedevaarders op de IJzervlakte vergaderd rond de verwoeste IJzertoren. Ze klonk als een historische luide beschuldigende protest-stem tegen het harde feit dat er voor de verwoeste IJzertoren zelfs geen daders werden gevonden "van hogerhand"....En wij declameerden:

Dorsvloer van verdriet
Groothartig Vlaandren
Vergeet uw doden niet!

Maar diezelfde zachte stem — en dat was allicht de stem van Anton bij uitstek -- begeleidde ons als we dromend zongen

Lied van mijn land, 'k zal U altijd horen
Uit alle dalen der herinnering

Over de heuvels van ruischend koren
En de rivier in haar steigering

Lied van verlangen en vertedering
Dat met de kindren altijd herboren
Zacht met de doden tot zaad verging

Op de IJzerbedevaart en bij het genieten van poëzie van Vondel, Gezelle, Timmermans, Wies Moens, Van Duinkerken... groeiden we uit tot een "jeugd die kon vechten en dromen..." ook dank zij het begeistertend woord van Anton Van Wilderode. Met Ignace De Sutter leerde hij ons zingen:

De vendels staan trots en verbeter
Een manschap op leven en dood
Zij dragen een groots verleden
In de dreun van hun klinkende schreden
Wordt ooit onze toekomst weer groot

Verleden van heil'gen en helden
Verleden van adel en moed
Ons hart is met Artevelde
In de ruk van de springende Schelde
Wordt ooit onze toekomst weer groot

Jeugd die kan vechten en dromen
Staat rond de leeuw en het kruis
Vlaand'ren het hard' en het vrome
Vlaand'ren blijft eeuwig ons huis

Zo groeide in ons een Vlaams bewustzijn dat ook na zestig jaar verblijf in China niet vermindert. Maar Van Wilderode verwijdde onze horizon tot ver buiten Vlaanderen. Wij studeerden op de klassieke Grieks-Latijnse afdeling en dwaalden doorheen die wereld als door een wolk. En de grootmeester die ons voorging in dat onvergankelijk geestelijk huis was weer Anton van Wilderode. Hij opende voor ons de fascinerende bronnen van die oude beschaving...Het was zijn wereld: Homeros, Vergilius. Wij brachten Antigone ten tonele zowel als het diepe drama Oidipous.

Ons huiswerk bestond veelal in het vertalen in Nederlandse rythmerende verzen van 8 of 10 lijntjes van Vergilius... Wij groeiden toen al uit tot Vlaamse Europeanen. Europa, dat betekende voor ons cultuur en geloof, de Una Sancta en dit alles doordrenkt met veel Vlaamse namen. En wij luisterden stil toen Cyriel ons daarover de diepe zin ervan verklaarde en onze horizon verwijdde in tijd en ruimte.

We luisterden stil toen hij ons voorlas uit zijn gedichten die we door de jaren hebben gelezen en herlezen...

Oevers van Hellas waar de vaders wonen
van onze wijsheid wijd en geestelijk huis

Op uw heuvelen werden wij gewijden
Onder uw hemel wies Europa's geest

Wij waren er getuige van hoe Anton van Wilderode groeide tot wat we van bij het begin van hem vermoedden: de nieuwe priester-dichter, de nieuwe Gezelle.

"Het is een schoon ding een goed mens te zijn". Met deze woorden uit "De kleine Joannes" van Frederik van Eeden opende Anton van Wilderode het nieuw schooljaar in het college van Sint-Niklaas. Wij luisterden stil. Het werd ons schoonste jaar. Rijk ook niet alleen door inzichten in onze Vlaamse eigenheid met nieuwe einders die zich voor ons openen naar Europa toe maar dit alles geschraagd door een geloof dat zowel het Vlaams zijn als de Europese basis kentekent.

Van Wilderode verzamelde vijfhonderd religieuze gedichten uit de Nederlandse letterkunde en in zijn verzameling Apostel na de twaalf toont hij zich in meer dan tweehonderd gedichten een ware kenner van Sint-Paulus, de tentenmaker van Tarsos, de fanatieke vervolger van het prille christendom die zelf het uitverkoren werktuig wordt van de verkondiging. Van Wilderode was een inspirerende leraar die zijn studenten leerde vechten en dromen. Hij was een profeet van het oude Europa van Hellas en Aeneas met hun zending in deze tijd. Maar hij was vooral ook een priester-dichter, verkondiger van de boodschap met woorden van liefde en schoonheid gericht tot mensen van deze tijd.

Ik, Paulus

Ik ben een Jood, -- dit zij vooropgezet —
te Tarsos in Kilikia geboren,
mocht in Jeruzalem Gamaliel horen
bij zijn gestrengte uitleg van de Wet

Ik werd een toegewijde ijveraar
die Jezus' aanhang nazat, zelfs ten dode,
heb hen geboeid in kerkers opgesloten
en doen berechten in het openbaar

Tot ik een stem vernam, die van de Heer.
Een bliksem in de middag van mijn leven
waardoor ik, opgevorderd en gedreven,
de weg vond naar de grote ommekeer.

Anton van Wilderode was onze inspirerende Vlaamse leraar, profeet over het oude Hellas voor vandaag maar vooral ook priester-dichter en verkondiger van de boodschap. Zo blijft hij in ons geheugen naleven. Dat is het monument dat hij voor ons, zijn leerlingen, oprichtte. Op hem mogen we nu best zijn eigen vertaling toepassen die hij maakte van Ode 30 van Horatius — Exegi monumentum aere perennius —

Voltooid mijn monument! Zal duurzaam blijven
voorbij de levenstijd van brons en koper.
Rijst hoger onverwelkt dan de verweerde
majestueuze praal der piramiden.
Geen regen vreet het aan, de noordenwinden
zijn onvermogen om dit werk te slopen.
onmachtig ook het eindloos aantal jaren
en de versnelde vlucht van de getijden.

ZO blijft hij in ons geheugen... En, zoals hij dichtte in "Spreken met Vader"

Gij zult niet eenzaam zijn. De bloemen en de kruiden
werden maar even in hun bloei gestuit
en elke lente loopt de wingerd uit
wanneer de jonge wind keert van het zuiden.
Gij zult niet eenzaam zijn: de nachtegaal zal fluiten.